

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א ♦ שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר למספר: 0546573528 ♦ תרומות ניתן להפקיד בבנק הדואר חשבון מס' 20778885 ♦ ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il ♦ ניתן לקבל את העלון במיל מדי שבוע

אורות הפרשה

טובה הארץ אשר ד' אלהינו נתן לנו (א, כה).

"מספרים על אחד מרבי החסידים שהיה מרגלא בפומיה: "לא הביט אונן ביעקב ולא ראה עמל בישראל" – רק איש כזה: "ד' אלוקיו עמו". ושמעתי מפי מרן הגאון רא"י הכהן קוק זצ"ל, כשהיו באים אליו אורחים מחו"ל לבקש ממנו ברכת כהן היה נוהג לברך בדברי הכתוב: "יברך ד' מציון", ומה היא הברכה מציון? "וראה טובו ירושלים". שלא כל אדם זוכה לראות רק הטוב שכירושלים" (הרב זאב גדול זצ"ל, 'תלפיות' ב' 155).

"יסוד הגלות והשיפלות הנמשך בעולם בא רק ממה שאין מודיעים את (ענין) ארץ ישראל, את ערכה וחכמתה, ואין מתקנים את חטא המרגלים שהוציאו דיבה על הארץ, בתשובת המשקל: להגיד ולבשר בעולם כולו הודה והדרה, קדושתה וכבודך. הלוואי שנזכה, אחרי כל ההפלגות כולן, מצדנו, להביע אף חלק אחד מרובך,

מחמדת ארץ חמדה [...] זה המין של האור והעדן של הקדושה הנמצא בא"י לת"ח מבקשי ד', איננו נמצא כלל בחוץ לארץ. ואנוכי הנני בזה יודע ועד, כפי קטני" [אגרות הראי"ה, א, קיב-קיג].

"עלינו ללחום בכל עוז בשנאת אה"ק שהתחילה להיכנס בפרטים מקרבנו. עלינו להשמיד [...] את הוזהמא של המרגלים, שדווקא במועד לחננה, התחילה להתנער מעט [...] והיא דומה להתאמצות האחרונה של הפתילה, המתנשאת למעלה טרם תיכבה כליל [...] לשוא יתאוננו המתאוננים מכל הצדדים [...] על מהלכה של הפעולה המעשית להתישבות אחינו על אדמת הקודש, שלא גדול עוד ערכה. טרוטי עניינים אלה אינם רואים את האור, אינם מרגישים אותו [...] אינם יכולים להכיר את הדר החיים של הקדושה השאננה, את המנוחה הפנימית ואת האור המאיר בשלווה [...] השורה בעצם קדושתה" [מאמרי הראי"ה, עמ' 323].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה זיע"א

והג"ר גדליה סילברסטון זצ"ל, רבה של וושינגטון

גאב"ד צפת, בו הוא כותב כך:

"ואבקשו כי יאבה נא לברך בשמי את שלום כבוד ידידנו הרב הגאון וכו' כש"ת מוה"ר גדלי' זילבערשטיין (סילברסטון) שליט"א הגאב"ד וואשהינגטאן להיותו סמוך ונראה אליו כפי הנראה מתוך מכתבם המשותף, ואולי עוד אכתוב אליו מכתב מיוחד ואצפרו בזה ויטריח למסור אותו לידו" [זכרון שלמה (ורנר) עמ' צג].
הרב בנגיס מביא בספריו כמה פעמים דברי תורה של ר' גדליה. כך למשל הוא מביא "הערה אחת במילי דקדשים בשם ידיד נפשי שב"ז הרב הגאון המפואר לתהלה כו' כש"ת ר' גדליה זילבערשטיין שליט"א הגאב"ד וואשהינגטאן במדינת אמריקא" [לפלגות ראובן חיד' עמ' קלז]. כך גם ר' גדליה מצטט בספריו ד"ת בשם הרב בנגיס.

קורות חייו

בשבועות הקודמים סיפרנו בהרחבה על קשרי הידידות בין מרן הראי"ה לר' זליג ראובן בנגיס זצ"ל. השבוע נספר על ת"ת מיוחד שהיה קשור הן לרב בנגיס והן למרן הראי"ה – הגאון ר' גדליה סילברסטון זצ"ל, רבה של העיר וושינגטון, בירת ארה"ב.
ר' גדליה היה קרוב משפחה של הרב בנגיס (בן דוד של הרבנית בנגיס), והיה בקשרי ידידות הדוקים עמו. במשך חייו עלה פעמיים לארץ ישראל, אך נאלץ מסיבות שונות לשוב לחו"ל. לאחר עלייתו השלישית לארץ, התגורר בשכונת רחביה, ושם חי עד סוף ימיו. קברו נמצא בהר הזיתים בעיה"ק ירושלים.

עם מרן הראי"ה

ר' גדליה נפגש עם מרן הראי"ה בהודמנויות שונות [ראה בספרו 'כסף נבחר' עמ' כד – על מסיבה בה השתתף נאם, יחד עם מרן הראי"ה]. מסתבר שישנם סיפורים רבים על פגישותיהם השונות, אך הם לא פורסמו מעולם. ואמנם, באחת מאיגרותיו מתייחס מרן הראי"ה לבני משפחת סילברסטון, אחייניו של ר' גדליה, ומבקש מבנו הרצי"ה לשתוח עמם בנוגע לעניין מסויים [אגרות הראי"ה, ד' אגרת א'ימג]. במכתב זה מזכיר הראי"ה מכתב שקיבל מאת ר' גדליה.



הרב גדליה סילברסטון זצ"ל

בשנת תרפ"ד נסע מרן הראי"ה יחד עם הגאון ר' אברהם דובער שפירא זצ"ל מקובנה (בעל ה'דבר אברהם') והגרי"מ אפשטיין זצ"ל (ראש ישיבת חברון), לגייס כספים עבור מוסדות התורה בירושלים [ראה בנושא זה ארוכה ישראל בקדושה ח"א עמ' 351]. כשהגיע הראי"ה לעיר וושינגטון, זכה לקבלת פנים מאת ראשי וטובי העיר. במסיבה זו נאם ר' גדליה לכבודו של האורח החשוב – מרן הראי"ה. בדרשתו הנלהבת, דיבר ר' גדליה על שליחותו האלוקית של מרן הראי"ה, ואמר את המשפט הבא:
"הנה נא איש אלוקים בעיר הזאת, הרי נמצא כעת בעירינו וואשהינגטאן איש אלוקים צדיק יסוד עולם רבינו הגאון ר' אברהם יצחק הכהן קוק מארץ הקודש, עתה נלכה

יחסו לציונות

דודו של ר' גדליה, היה ר' חיים צבי ברודיא זצ"ל. הוא היה רב בכמה קהילות בחו"ל, וכתב מספר ספרים. לאחר פטירתו, הוציא ר' גדליה לאור את אחד מספריו, הנקרא 'שיר חדש', ובהקדמתו הוא כותב כך:

"הספר הזה בשם שיר חדש על שיר השירים הוא מכ' דודי הרב הגאון הג' ר' חיים צבי הירש ברודיא ז"ל אשר היה רב בעיירות באליטא הרוסיא [...] ומנוחתו כבוד על הר הזיתים בירושלים, והוא היה מגדולי הרבנים [...] וכעת קיבלתי הכתב יד מדודי הגאון ז"ל על שיר השירים מנכדו הרב הגדול ר' שמעון זאב בענגיס שליט"א בנו של הגאון הגדול ר' זעליג ראובן בענגיס שליט"א הגאב"ד דעיר קאלוואריעא [...].
ואם כי הוא מדבר הרבה בספר זה נגד הציונות אשר אין דעתי מסכים לדברים הרבה אשר בספר זה, בכל זאת ידעתי בעצמי שהוא אחד מגדולי זקני דורנו וכל דבריו הכל לשם שמים כי הוא היה צדיק תמים בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו, לכן נתתי בדפוס הכתב יד כמו שקיבלתי ולא חסרתי אף תיבה אחת מספרו זה. וזכות דודי הרב הגאון הצדיק יעמוד לנו ולכל משפחתנו לבוא לארץ הקדושה ואזכה שם ללמוד תורה לשמה אמן".

קרבתו לרב בנגיס זצ"ל

גם בהיותו בליטא, המרוחקת מאיזור מגוריו של ר' גדליה, שמר הרב בנגיס על קשריו עם קרובו. הד לכך ניתן למצוא במכתב ששלח ר' זליג ראובן לרב נתום אתרוג זצ"ל,

כתינוק בבית הספר

בספרו 'קרבן פסח' [עמ' 51], מביא ר' גדליה סיפור נאה על מרן הראי"ה: "מעשה בהגאון הקדוש רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, הרב הראשי של ארץ ישראל, שנודמן לקבוצה אחת מקבוצות ארץ ישראל. ראה אותם מדקדקים בעבודה ואינם מדקדקים בתורה, אמר להם: בני, אספר לכם מעשה שהיה. מעשה בחכם וזקן שחלה ושכח תלמודו ואפילו כ"ב אותיות שבאל"ף ב"ת נשתכחו הימנו. שאל ברופאים ואמרו לו: אין לך תקנה אלא להיכנס לבית ספר של דרדקים ולחזור ולהתחיל מאל"ף ב"ת. נכנס אותו זקן לבית ספר של דרדקים והתחיל לומר אל"ף ב"ת. לימים הרגיש בו הרב, שהוא מתנהג כתינוק בין תינוקות, חובל באחרים ועושה מעשה ילדות. אמר לו: באמת אמרו, תלמודך תלמוד דרדקים ואף על פי כן אל תסיה דעתך שזקן וחכם אתה. אף אני כך, מסיים הגאון רבי אברהם יצחק זצ"ל, מיום שגלינו מארצנו נשתכחו ממנו עבודה ומלאכה והרי אנו חוזרים לתחילתן. מכל מקום אל נסיה דעת, שבני עם זקן וחכם אנחנו...".

את הערכתו למרן הראי"ה, אפשר לראות דרך הסיפור הבא, שמביא ר' גדליה בספרו 'שלהבת אש' [עמ' 18]: "ובעיני ראיתי אישה אחת ושמה 'איטא בת ר' משה געץ' מעירי וואשינגטון שעוסקת תמיד בקיבוץ בגדים ישנים ובמכירתם. ואת הכספים היא שולחת למרן הגאון הקדוש שר התורה מוהרא"י הכהן קוק שליט"א רב הכולל בירושלים תובכ"א, ובעת שהיא מתעסקת בזה בימי חורף קור ושלג, אז היא בריאה, ובעת שאינה עוסקת בזה, היא מרגשת עצמה תמיד חולנית מסוכנת".

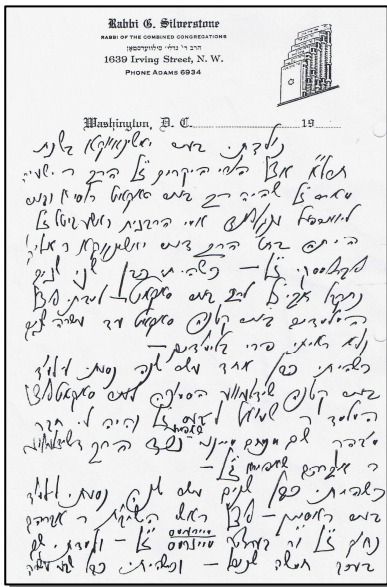
הסכמות הראי"ה לספריו של ר' גדליה

במשך חייו כתב ר' גדליה המון ספרים, ולפחות לשלושה מהם ('סוכת שלום', 'לב אבות' ו'קרבן תודה') הוא קיבל את הסכמת מרן הראי"ה.

מרן הראי"ה נתן 'הסכמות' למאות ספרים שיצאו בתקופתו [ראה ספר 'הסכמות הראי"ה']. הרבה יש ללמוד מתוכן ההסכמות, ומסגנונו הכתיבה של הראי"ה. גם מהסכמותיו לספריו ר' גדליה ניתן לדלות פנינים יקרות, ונביא מהן קצת:

"וכמעשהו בספריו הקודמים, מעשהו בספר הזה, המחובר לטהרת דברי רבותינו הקדושים במסכת אבות, שהם המקורות לכל דברי המוסר היראה והאהבה, והמדות הקדושות כולן" [הסכמה לספר 'לב אבות' על מסכת אבות]. "ובטח ימצאו הרבה דברים יקרים בספר זה, ובפרט שהוא מחובר לטהור וקדוש, ספר נעים זמירות ישראל שהוא אוצר החיים ליראת השם יתברך ואהבתו וכל מדה נכונה" [הסכמה לספר 'קרבן תודה' על תהלים].

באחת מדרשותיו שהייתה ימים ספורים לפני היארצייט של מרן הראי"ה, סיפר ר' גדליה רבות בשבחיו של הראי"ה, ובין היתר אמר: "הגאון הצדיק יסוד עולם מרן הגראי" קוק זצ"ל ראש רבני ארץ ישראל שלא הניח כמותו בכל מעלותיו בכל העולם כולו" [חיבת הקדוש' עמ' עה].



מתוך כתב ידו של הרב גדליה סילברסטון זצ"ל
בו הוא מספר על תולדות חייו

אנו מודים למשפחת סילברסטון, על החומרים שנתנו בידינו

ישיבת ההסדר "אורות אביב"

בדרום תל אביב

- ✓ תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו.
- ✓ לימוד מעמיק ומקיף עם מעגלי חזרות.
- ✓ אווירה משפחתית חמה ואוהדת.

לפרטים: הרב איטינגר: 050-8822088, הרב יובל: 052-8119291

ונשאל לו אולי יגיד לנו את דרכינו אשר הלכנו עליה [...] " [דברי חן' עמ' 13].
סיפר הרב יצחק פייבלזון ז"ל, שהיה מלווהו של הרב מקובנה, ר' אברהם דובער זצ"ל, כאשר הפליג לאמריקה עם מרן הראי"ה: הגיע ערב שבת באניה עליה הפלגנו, ואחרי שהכין את עצמו הרב מקובנה לשבת אמר לי: "בוא וניכנס אל הרב קוק". הלכנו לתאו של הרב קוק ומצאנוהו יושב לבוש לבן ועטור שטריימל. אחרי שהתישבנו התחיל הרב קוק לדבר על קדושת עם ישראל וקדושת ארץ ישראל וקדושת השבת, והמשיך כך כשעה תמימה. כשיצאנו מתאו של הרב קוק היה הרב מקובנה נרגש מאוד, ופנה אליי ואמר: "אילו היו אומרים לי עכשיו שהרב קוק הוא המשיח הייתי מאמין!" [ע"פ הספר 'שיחת אבות' לרב יצחק דרון שליט"א].

בשנת תרפ"ט, חגג ר' גדליה מסיבת 'יובל הכסף', והראי"ה שלח לו מכתב ברכה לכבוד האירוע [קרבן פסח' עמ' 83]. בני המשפחה הוציאו חוברת מיוחדת (באידיש), לרגל האירוע המכובד, בו מופיעות ברכותיהם של גדולי הרבנים לר' גדליה.

"נאה דורש ונאה מקיים"

בשנת תרח"ץ כתב ר' גדליה ספר בענייני אגדה ומחשבה, וקראו בשם 'נאה דורש'. הספר זכה לברכתו החמה של הרב הראשי הגרי"א הרצוג זצ"ל, שהובאה בפתח הספר. גם קרוב המשפחה, הרב בנגליס, כתב לו הסכמה לספר, וכך הם דבריו: "מע"כ ידי"ע וידינ"ע שארי וחביבי, אוהבי ואהובי הרב הגאון המפורא לתהלה, חוקר חקרים מחוכמים שמצאו מסלות בלבנות עם סגולה, נודע למשגב מאוד נעלה, כו' כש"ת מו"ה ר' גדליה סילבערשטיין שליט"א הגאבד"ק וואשינגטאן הבירה. ישא ברכה מאת ד'.

משנה עונג שבעה לה נפשי בהודעי היום כי ספר דרושי נדפס מכתר"ה כעת פעיה"ק תובכ"א ובקרוב יצא לאור ונקרא בשם "נאה דורש". אמנם כן זה הדבר נאה לו ונאה לעולם, נאה לו עפ"מ"ש חז"ל, יש נאה דורש ונאה מקיים, והנה כת"ר כנאה מקיים הואיל לעזוב מקום שבתו בקריה עליזה בירת ארצות הברית ביחד עם כל מחמדי המדינה העשירה המקסמת את תושביה ברוב תענוגיה. ואוה למושב לו פה קרתא ירושלים קרתא דשופרא. והחליף עולם החיים של עושר וכבוד, בעולם החיים של תורה ויראת שמים. נתה מה טוב ומה נעים לפניו לזכות את הרבים בספר 'נאה דורש' שיהיה נאה לעולם ובטח יתענגו בנועם נאומיו כאשר זכה לשם טוב ויפה ויצא מוניטין שלו בחיבוריו היקרים שנתקבלו בחבה יתירה, גם אצל גדולי התורה, שמח אני בשיבתו פה והצוותא בסימא, ואמירה נעימה [...] אוהבו ומחבבו, זעליג ראובן בענגיס, ראב"ד לעדת החרדים פעיה"ק ירושלים תובכ"א".

תוכחת הגרי"ח זוננפלד למבוי הראי"ה

בתוך ספר זה, מביא ר' גדליה שני סיפורים על מרן הראי"ה. הסיפור הראשון הוא על 'מסע המושבות' המפורסם, שערכו מרן הראי"ה והגרי"ח זוננפלד:

"ושמעתי כי בשנת תרע"ג בקרה במושבות הגליל העליון והתחתון משלחת של רבנים שהייתה מורכבת מהגאונים הגדולים מרן רבנו הרב רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל ומרן הרב רבי יוסף זאנענפעלד זצ"ל, והרב רבי יעקב משה חרל"פ שליט"א והרב יונתן בנימין הורביץ שליט"א. מטרת הביקור הייתה לעזור את המורים על חנוך הילדים ברוח התורה והמצווה ועל שמירת שבת וכו'. בכל מקום ומקום דרש הרב קוק זצ"ל בהתלהבות גדולה ועצומה והוכיח את המורים בתוכחה מאהבה, כי הרי ידוע כי הרב קוק זצ"ל היה מלא אהבת ישראל. והיה כבוא המשלחת לאחת המושבות אשר בגליל העליון (מטולה) ואחרי שהרב קוק גמר את דרשתו שנאמרה בדם לבבו ונפשו, עלה על הבימה מנהל בית הספר ודבר בתחופה גדולה נגד הרב זצ"ל, ואז קם הרב זאנענפעלד זצ"ל לענות למורה וכה פתח ואמר: עלינו, רבותי, לתקן את החטא של משה רבנו זי"ע. הוא דיבר אל 'המנדים' ואמר שמעו נא המורים והכה את הסלע, עלינו לתקן את החטא הזה במדה כנגד מדה, כלומר עלינו להכות את המורים' ולדבר אל 'הסלע' והמשיך להוכיח את המורה הזה בדברי תוכחה כאלה עד שהוא ביקש סליחה מאת הרבנים" [עמ' טג].

מרן הראי"ה בדרכו של ר' יצחק אלחנן

בהמשך הספר מביא ר' גדליה סיפור נוסף על מרן הראי"ה: "ושמעתי על הגאון הצדיק רבנו אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל שהיה מקבל את כל האדם בשמחה ובכבוד אף את החופשיים ושאל אותו אחד: היתכן הדבר שכבודו יכבד את האדם הזה שהוא קל שבקלים? וע"ז ענה הגאון זצ"ל מוטב שאהיה נכשל באהבת חנם ולא אכשל בשנאת חנם, ועלינו החובה רק לקרב ולא לרחק. וכאשר הייתי אצל הרב הגאון קוק זצ"ל בשנת תרצ"ה כשבאתי מאמריקה והיו לו הרבה מתנגדים בעבור שהציל ממות איש אחד שנחשב בין החפשיים (אברהם סטבסקי ז"ל, ראה: 'שבחי הראי"ה' עמ' רפב) ומסרתי לו דרי"ש מאת אגודת הרבנים באמריקה ואמרת לי לו שכולם מעריצים ומקדישים אותו, ושהוא הולך בדרכו של הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל אמר קאוונא שג"כ השתדל רק לקרב ולא לרחק. ואז אמר לי, כבודו הוכיח את הגאון מקאוונא, הבה אספר לו דבר אחד בשם הגאון הנ"ל וכבודו יוכל לפרסם את זה באחד מספריו בשמ"י" [מפתח חוסר מקום לא הבאנו כאן את הספור, המעניין יוכל לקרוא בספר הנ"ל].



העלון יוצא לאור בסיוע
'דפרי שיר' -
הדוכן שלך לספרי קודש
ומוסיקה יהודית.
סניף ראשי:
תחנה מרכזית ירושלים.
פלאפון: 0524797380.

תרבות יהודית מקורית